

Jan W. Klijn

Roman

Volhouder

**In Gorinchem vindt Raymond zijn
bestemming en grote liefde**

1

‘Goed, Raymond, maar niet buiten de poorten, hoor.’

Moeder aait haar zoontje over zijn blondharig kopje. Hij is haar oogappel. Zelf is ze nog jong, pas vijftwintig. In augustus wordt Raymond zes. Hij heeft een zusje dat twee jaar jonger is dan hij.

‘Vraag of Jaap meegaat, Raymond. Doe voorzichtig, knul.’ Ze recht haar rug, veegt haar krullige haar naar achteren en gaat verder met haar schoonmaakwerk.

‘Doe ik, mam,’ zegt Raymond gehoorzaam. Hij trekt bij de achterdeur zijn gypjes aan en betreedt via een smal gangetje de Rijkswal met zijn kinderkopjes. Hij wordt uitbundig verwelkomd door heldere zonnestralen, geaccentueerd door een felblauwe lucht. Het belooft een heerlijke voorjaarsdag te worden. Op een draffe steekt hij via de Waterpoort de brede straat over, op weg naar vriend Jaap.

Het gezinnetje Nelis verhuisde alweer ruim een jaar terug – 1981 – van Dronten in de Flevopolder naar Woudrichem in Brabant. In Dronten stonden moderne huizen, hier in de oude stadskern staan indrukwekkende, eeuwenoude panden, getekend door de tijd. Vergeelde steentjes, inscripties en afbeeldingen zijn te zien hoog aan de verweerde muren. 1606, 1609, ontzagwekkende jaartallen. Alle gebouwen en woningen hebben verschillende voorgevels, van rondlopend tot sierlijke trapgevels. Trots steekt daar ver bovenuit de vierkante toren van de hervormde kerk, die op tijd zijn klokken laat horen. De zijvleugels pronken onverzettelijk en kolossaal. In de reusachtige, koele ruimte staan banken en stoelen, het fraaie orgelfront hangt in de ruimte boven de preekstoel. De Martinuskerk, vermoedelijk gebouwd tussen 1300 en 1400, domineert met zijn vierendertig meter hoogte de omgeving, wat oorspronkelijk ook de bedoeling ervan was. He-

melsbreed, tweehonderd meter ten noorden ervan, staat de veel minder opvallende rooms-katholieke kerk. Ook in dit stadje vond in de zestiende eeuw de reformatie plaats. De kerken vergelijkend kwamen de protestanten beter uit de verbitterde strijd.

Pal tegenover de Martinuskerk is het Visserijmuseum, het voormalige Arsenaal, ooit opslagruimte voor militair materiaal. Ook dat ademt historie. Binnenin wordt dat nog eens versterkt. Zowel beneden als via de krakende, donkerbruine houten trap boven waan je je eeuwen terug. Het gebouw zelf, maar zeker ook de inrichting, vertelt van vroeger tijden. De zalmvisserij was toen een belangrijke bron van inkomsten voor een groot gedeelte van de bevolking. Je kunt nu het museum ook afhuren voor groepen, maaltijden worden verzorgd. Twee vliegen in één klap, museum en eethuis. Oude netten hangen in de schemerruimte, een wat muffe geur doet daaraan geen afbreuk, die hoort erbij. De grond is bedekt met oude plavuizen, knoestige houten tafels met even oude houten stoelen vervolmaken het beeld van het historische pand. Zo is het stadje binnen de dikke muren en hoge wallen bezaaid met stokoude, maar goed onderhouden woningen. Monumentenzorg heeft uitstekende diensten bewezen. Zonder dat instituut waren door heel Nederland veel steden en panden verwaarloosd. Op het platteland zijn dat eeuwenoude boerderijen. Het verre verleden blijft daardoor intact, krijgt glans.

De familie Nelis woont ook binnen de wallen en muren in zo'n monumentaal pand, pal naast het politiebureau waar vader zijn ambt uitoefent. De uiterst noordelijk gelegen Rijkswal is een toepasselijke naam voor de smalle straat die bestemd is voor voetgangers. Gedeeltelijk is het een wal, verder een hoge muur die als verdediging diende, maar die ook het rivierwater tegenhoudt wanneer het waterpeil heel hoog is. Ook via de Waterpoort kun je er komen. De Waterpoort is nog altijd in functie. Erbuiten staat de zwart geteerde houten leugenbank. Die is vrijwel altijd bezet met authentieke, oudere mannen uit Woudrichem met karakteristieke

koppen. Met zes, zeven op een rij vertellen ze elkaar in dialect sterke verhalen. Ze trekken daarbij aan een sigaar, roken een pijp of pruimen zelfs nog. Ze dragen donkere ribfluwelen kleding, hoog toegesloten blauwe schipperstruiken, klompen of laarzen, en bekijken zelfbewust alles en iedereen kritisch. Bij bepaalde kledij van bijna altijd toeristen plaatsen ze opmerkingen die nauwelijks het daglicht kunnen velen, en buigen daarbij naar elkaar toe terwijl ze geheimzinnig grinniken.

Aan de voorzijde van de huizenrij aan de Rijkswal liggen de Molenstraat en de Hoogstraat, de oudste straten van het stadje. Aan beide zijden staan monumentale panden. In het binnenstadje leven slechts krap zevenhonderd inwoners. De verweerde muren en wallen beperken het aantal, zij wijken niet. Voor meer inwoners is geen plaats. Er zijn brede straten, maar ook smalle, donkere steegjes en straatjes waar zonnestrallen nauwelijks kunnen doordringen. Zij verbinden de brede straten met elkaar, en zijn uitsluitend bestemd voor voetgangers en fietsers.

Raymond is erg trots als hij zijn vader strak in het uniform gestoken ziet voortschrijden of fietsen. Zijn vriendjes benijden hem: een vader als politieagent is niet over het hoofd te zien. Hij is toonaangevend in het straatbeeld van Woudrichem. Raymond is zich terdege bewust van de belangrijkheid van zijn vader. Hij weet, vader spreekt dagelijks met de burgemeester, de eerste man van het stadje en hoofd van de politie. De burgemeester is een oud-Amsterdammer met een nog steeds Amsterdams accent. Hij heeft een krachtige, vierkante kin en betekende veel voor de opbouw en instandhouding van het oude gedeelte van Woudrichem. Hij trok zijn wenkbrauwen op toen hij erachter kwam dat er nog ‘Woerkummers’ – de bijnaam van de inwoners van het stadje – waren die nog nooit een treinrit hadden gemaakt. Daarvoor moesten ze naar Gorinchem of het veel verder gelegen Breda, daar waren treinstations. Zo ver kwamen ze niet! Voor de

burgemeester was Woudrichem een achtergebleven stadsgebied. Ook op winkelgebied stelde het niets voor. Maar het wat rauwe vissersvolk werd hem lief. En hij zag uitdagingen die hij door de jaren heen verwezenlijkte. Zoals nieuwbouw buiten de stadswallen en muren, zodat de bewoners niet hoefden te vertrekken maar in hun eigen geliefde Woudrichem konden blijven wonen. Zijn vrouw zag daar niet zoveel van, in het jaar 2000 stierf ze aan kanker, ze was pas zesenvijftig jaar.

Vader Nelis kan heel goed met de burgemeester overweg. De dagelijkse gesprekken verlopen plezierig, ze respecteren elkaar. Dat is een must voor goed functioneren. Ook zelf straalt hij gezag uit, ondanks zijn jonge leeftijd – hij is zesentwintig – en hij zit boordevol geldingsdrang en ambities.

Woudrichem is een historisch vestingstadje met een eeuwenoud verleden, omringd door goed bijgehouden muren en wallen. Rond het jaar 1000 werd het al genoemd. In de jaren rond 1420 had Jacoba van Beieren er invloed. Haar woning stond in de Molenstraat, en is nu nog het oudste huis in Woudrichem. Sinds 1955, toen de vesting officieel werd opgeheven, wordt er buiten de muren en wallen gebouwd. Intussen staat er een behoorlijk uitgebreide nieuwbouw. Er wonen nu meer mensen buiten de wallen dan erbinnen. Het stadje ligt aan de Boven-Merwede en de Afgedamde Maas. Op een steenworp afstand bevindt zich Slot Loevestein, in het Land van Heusden en Altena. Het is het indrukwekkende kasteel dat wereldberoemd geworden is door de ontsnapping van Hugo de Groot in een boekenkist. Toeristen die Woudrichem bezoeken – en dat zijn er nogal wat – doen hun rondje, en velen laten zich met het pontje overzetten om het kasteel te bezoeken. Men kan er een wandeling door de prachtige natuur maken van een klein halfuur. Het robuuste kasteel ademt oudheid en historie. Je kunt er uren in zoekbrengen, al dan niet begeleid door een gids die smakelijke verhalen opdist. Westelijk bevindt zich de Biesbosch, in Werkendam staat Fort Altena. Zo

zijn er meer forten in de omgeving, oudtijds bedoeld om de Waterlinie gestalte te geven. Ooit een miljoenenproject, dat nooit praktisch werd aangewend. Daarvoor dienden ook de kanonnen die op diverse strategische punten in het stadje opgesteld staan. Hun sterke, korte lopen staan dreigend gericht. Kortom, het stadje Woudrichem is gelegen in een wondermooi gebied waar veel te zien is. Schuin tegenover de brede Boven-Merwede ligt Gorinchem. Ook een eeuwenoude stad met stadsrechten. De Grote Kerk in het centrum steekt hoog boven alles uit. De punt is bij helder weer duidelijk zichtbaar vanuit Woudrichem.

Jaap is even oud als Raymond. Zijn vader is de eigenaar van een souvenirwinkel, schuin tegenover het politiebureau. Ze gaan samen naar de lagere school.

De winkelbel klingelt als Raymond binnenstapt.

‘Dag buurman, is Jaap er ook?’

De woeste haarbos past bij de baas van de souvenirwinkel, hij ziet eruit als een stadsbewoner uit vroeger tijden.

‘Zo, Raymond, wat zijn je plannen?’ lacht hij vriendelijk.

‘Een stukje lopen, de wallen over,’ reageert Raymond een beetje verlegen. ‘Mag Jaap mee?’

‘Natuurlijk, kerel. Jullie zijn toch vrienden? Even geduld, Raymond, ik zal hem roepen.’ Hij doet de deur naar de achterkamer open en buldert: ‘Jaap, Raymond is hier. Of je met hem meegaat.’

Raymond kijkt rond. Hij ziet allerlei snuisterijen, van ansichtkaarten, schilderijen, geel gekleurde, beschilderde klompen, pen- nen, kleurplaten tot pluchen beren. Die vullen de rommelige winkelruimte. Buiten op de straatkeien staat ook een en ander uitgesteld. Toeristen worden op die manier verleid om binnen te stappen. Zelden gaan ze zonder iets te kopen de deur uit, daar zorgt de bebaarde winkelier wel voor.

Dan is Jaap daar. Hij heeft dezelfde krullen als zijn vader, niet gitzwart maar donkerblond. Raymond is een halve kop langer en steviger gebouwd.

‘Ga je mee de wallen op, Jaap?’

‘Oké’ reageert Jaap met zijn hoge stem.

‘Op tijd thuis, mannen,’ bast de winkelier waarschuwend.
‘Twaalf uur eten we, Jaap. Luister naar de kerkklok.’

‘Goed, pa,’ zegt Jaap nederig. Hij geeft Raymond een olijk knipoogje. Ze lopen naast elkaar naar de Zuidpoort, gaan iets ervoor linksaf via een smal, onverhard paadje de wal op. Een paar honderd meter verder staat de korenmolen *Nooit Gedagt*. Ze passeren twee van oude ijsselsteentjes gebouwde kruutkelders, voor waarneming uit de lucht en geheimhouding bedekt met een dik, groen grasdak. Beide gebouwen zijn hermetisch afgesloten, daar is niets te beleven. Keuvelend lopen ze op de molen af. Het is tien uur ’s morgens nog niet echt druk met toeristen. Ze doen een stapje zijwaarts het gras in als ze gepasseerd worden door personen die de andere kant op gaan. Sommigen dragen een papieren tasje met daarin veelal meelproducten van de korenmolen, waarvan de wieken stilstaan.

Dan zijn ze er. Ze horen binnen luid praten en gelach, maar zien verder niemand. Het is zeker koffietijd. De vrienden werpen kort een blik naar binnen. Ze zien het bekende beeld: planken boven elkaar met hoofdzakelijk meelproducten in papieren zakken uitgestald. Eronder op de grond staan juten balen op een rij met soortgelijke producten. De molen draait momenteel niet, en er is verder niets bijzonders te zien. Zonder commentaar te geven lopen ze weer verder. Ze gaan naar de plek aan het water waar mensen overgezet kunnen worden als ze Slot Loevestein willen bezoeken. Dat is een paar honderd meter verder.

‘Wie er het eerste is, Jaap,’ roept Raymond. Ze rennen als op bevel gelijktijdig weg. Eerst komen ze langs het oude haventje, waar naast jachten en zeilboten ook een stuk of zes vissers-scheepjes liggen met hun opvallende bruine zeilen. Dan rennen ze over een brugje, schieten daarna een kronkelig smal paadje op, en dan is daar het veerhuisje, dat op een soort schiereiland ligt. Jaap

is een taai vechtertje, maar hij heeft geen schijn van kans. Raymonds malende, bleke, lange benen maken dat hij hem ruim verslaat. Zeker vijftien meter ligt Jaap achter.

Ze komen aan bij een bouwvallig stenen huisje, omringd door een grasveld. Eromheen staan hoge wilgenbomen en populieren. Voor het huisje staat een krakende houten bank. Het rieten dak van het huisje is aan vervanging toe, en stukken ervan zijn met mos bedekt. Onder de bomen staan even bouwvallige banken en krakkemikkige houten samenraapsels waartegen je fietsen kunt zetten. Een paar geiten knabbelen aan het lichtgroene gras, een gerafeld touw beperkt hun actieradius. Als ze al los zouden breken, kunnen ze nergens heen. De lichtgroene, jonge bladeren aan de bomen zingen hoog in de lucht eenstemmig hun lied. Nog weer veel hoger beschijnt de zon tevreden het nostalgische tafereel.

Op de vervelozige bank zit de eigenaar van de veerboot met buitenboordmotor die als pont dient. Hijgend stoppen ze vlak voor hem.

‘Zo, jongens, komen jullie helpen?’ vraagt hij.

‘Waarmee, Dirk?’ vraagt Jaap nahijgend.

‘Aardappels schillen, Jaapje,’ lacht Dirk, een robuuste veertiger. Hij kent iedereen binnen de wallen, en zij hem. Hij is vrijgezel, dat is hem aan te zien. Hij heeft een ribfluwelen broek aan en draagt een geruit overhemd dat verre van schoon is. Zijn grote, behaarde handen zijn met eelt bedekt, hij heeft brede schouders en is zo sterk als een os. Zwarte stoppels op de brede kaken geven hem een bijna onguur uiterlijk. Maar als hij lacht, wordt dat plotseling anders. Dan verandert hij in een vriendelijke reus. Onder de zware wenkbrauwen monstren donkerblauwe ogen waakzaam de wereld.

Jaap kijkt bedenkelijk. Dirk ziet dat.

‘Jij, Raymond? Mooi klusje, man.’

‘Ik doe dat nooit, Dirk,’ blijft Raymond op de vlakke. ‘Ik denk niet dat dat lukt, jammer van de aardappels.’ Meesmuilend bekijkt

hij de half versleten rieten mand die nog vol met ongeschilde aardappels zit. Hm, die schilt zeker aardappels voor een hele week, denkt hij bij zichzelf. In de met water gevulde emmer liggen nog maar een paar geelwitte, geschilde piepers.

Dirk grijnslacht goedig. ‘Dan niet,’ zegt hij opgewekt. ‘Dirk doet het zelf wel.’ Klaarblijkelijk had hij er geen rekening mee gehouden dat ze ermee in zouden stemmen. Dat klopt natuurlijk, hij kon niet weten dat zij langs zouden komen.

Opgelucht halen de vrienden adem, ze kijken elkaar schuin aan. Met ontzag kijken ze naar het reusachtige mes dat de veerman hanteert. Ze weten dat met één druk op een knopje aan de zijkant het glimmende lemmet tevoorschijn springt. Dat demonstreerde hij hun trots een keer toen hij het pas aangeschaft had. Volgens Raymonds pa mag een particulier niet eens zo’n mes bezitten. Toen Raymond er thuis over sprak, viste pa Nelis waar hij dit exemplaar had gezien. Maar Raymond hield zijn kiezen op elkaar, hij begreep meteen dat Dirk erdoor in de problemen zou kunnen komen. Vader voelde het dilemma aan en hield verder zijn mond. Klikken is iets wat hij zijn zoon altijd ontraadt, of het moet een levensgevaarlijke toestand betreffen. ‘Dan mag je klikken, Raymond, nee, dan móét je zelfs klikken. Anders breng je anderen door te zwijgen misschien wel in levensgevaar. En daar mag je natuurlijk nooit aan meewerken.’ Begrijpend had Raymond geknikt bij die uitleg, dat was een duidelijke, begrijpelijke boodschap. Maar bij de ruige veerbaas was geen sprake van een levensgevaarlijke toestand, dus hield hij zijn kiezen stijf op elkaar.

‘Mogen we mee naar de overkant, Dirk?’ vraagt Jaap.

‘Als er klanten komen, vind ik het best. Mits ik niet vol zit, natuurlijk,’ broemt Dirk.

‘Dat snap ik,’ reageert Jaap.

Raymond luistert stil toe. Als die mogelijkheid er is, laat hij graag een ander dit soort dingen aanroeren die hij zelf ook graag

wil. Ze gaan naast Dirk op de bank zitten en kijken toe hoe hij behendig aardappel na aardappel schilt. Het water in de emmer klotst als hij er eentje in gooit. De grote, lichtkleurige herdershond tilde even zijn kop op toen ze aankwamen, maar ligt weer languit op het gras. Aan de bovenzijde van zijn bek, tussen de slappe lippen, zijn grote, vervaarlijke tanden zichtbaar. Zo nu en dan rilt hij, hij verjaagt daarmee insecten. De zonnestralen dringen door het nog niet zo dichte bladerdek heen en toveren schaduwen tevoorschijn. Het is bijna windstil, het vlakke water spiegelt. Het nog korte riet ruist zachtjes. Ruziemakend zwemmen meerkoeten heen en weer, een drukdoend eendenpaar vliegt luid kwakend op. Naar de overzijde is het ruim honderd meter, ook daar staat pal aan het water een stenen minihuisje van tien tot twaalf vierkante meter. Dat is binnenin leeg. Het dient als wachthuisje als men moet wachten tot de veerbaas komt om hen over te zetten. Er hangt een bel, dus als hij het geklingel hoort, vaart hij naar de overzijde.

Raymond staat op en slentert naar de deur van Dirks huisje. Via de vervelozige, openstaande deur kijkt hij naar binnen en ziet kratten bier staan. Op een plank staat een aantal flessen met steviger alcoholische inhoud. Ook liggen er in een hoek verkleurde dekens. Spinnenwebben bevolken de schemerige nok van het vertrekje. Hij weet van pa Nelis dat Dirk hier weleens slaapt. Ook ontvangt hij er vrienden, die dikwijls tot laat in de nacht blijven. De scheef hangende tafel staat dan ook vol met vuile borden en glazen, net als het oude, haveloze keukenblad. Fijngestampte aarde vormt de grijszwarte vloer. Het glas van een drietal ramen is bijna ondoorzichtig. Niet vreemd, spons en zeem zien ze zelden. Tussen twee bomen gespannen hangen visnetten wijduit te drogen. Dirk houdt van vissen. Hij doet dat op zijn eigen manier, wetten en regels zijn aan hem niet besteed. Hij is een vrijbouter. Met het overzetten verdient hij wat geld, maar daar doet hij het niet voor. Hij is een mensenmens.

Geklingel klinkt. Dirk springt op. ‘Gaan jullie mee, jongens?’ roept hij hun toe. ‘Aan de overkant wachten een paar klanten op me. Jij hier blijven,’ beveelt hij zijn goed afgerichte oud-politie-hond. Hij weet, die bewaakt perfect de spullen die hij alleen laat. Niemand krijgt een kans ook maar iets aan te raken zonder de hond woedend en bijtgraag te maken.

Behendig springen Jaap en Raymond in de groen geverfde ijzeren boot. Even schommelt die heftig, ze kwakken neer op een roeibank. In een oogwenk heeft Dirk de goed onderhouden buitenboordmotor aan de praat. Met een handbeweging gooit hij het touw los dat om een dikke meerpaal is geslagen, hij geeft gas en draait de kop van de boot oostwaarts. Fluitend tuft hij rustig naar de overzijde. Dan zijn ze er.

‘Houd jij de gashendel even vast, Raymond. Geen gas geven, hoor.’ Hij kijkt zijn nieuwe klanten vriendelijk aan. ‘Eerst de fietsen,’ beveelt hij. Hij steekt zijn grote handen uit. Als veertjes tilt hij ze een voor een aan boord, en zet ze zorgvuldig schuin tegen het boeiboord aan. ‘Nu jullie nog. Kom maar op.’ Behulpzaam steekt hij zijn knoestige handen uit en hij loodst het oudere echtpaar veilig aan boord. De vrouw slaakt een hoog kreetje als ze de schommelingen voelt.

‘Zitten,’ beveelt Dirk kort. ‘Raymond, bedankt, hoor. Ga jij ook op een bank zitten, dan zal ik zelf terug varen. Dat vertrouw ik je nog niet toe, jong.’

Weer aangekomen bij de vertrekplek legt hij aan. De ruwe, bruinkleurige meerpaal doet zijn werk. Dirk handelt nu omgekeerd, eerst de mensen aan de wal en dan de fietsen. Het echtpaar is bejaard, ze zijn donker gekleed, sober maar netjes, de vrouw draagt een lange rok.

‘Voor twee guldentjes zijn jullie weer veilig overgezet. Daar kun je niet voor omrijden, nietwaar?’ lacht Dirk.

‘Zo is dat,’ antwoordt de man kortaf.

‘Waar gaat de fietstocht heen?’ vraagt de veerman.

‘Alblasserwaard,’ zegt de man. Hij draagt een donkergrijze pet. ‘Kom, vrouw, opstappen, dan gaan we verder. We moeten nog een flink stuk fietsen eer we thuis zijn. Goedendag, veerman, dag jongens.’

‘Dag mijnheer en mevrouw,’ groeten ze netjes. Het echtpaar stapt op en rijdt wiebelend het paadje af.

Wat er precies gebeurde, kunnen de achterblijvers niet zeggen, maar de sturen raken na een meter of twintig in elkaar op het smalle paadje. De berijders kukelen omver als kegels op een kegelbaan. De man komt onder te liggen, hij schreeuwt het uit.

‘Oei, dat gaat niet goed, jongens,’ constateert Dirk geschrokken. ‘Kom, we moeten ze helpen.’

Naast elkaar rennen ze naar het ongelukkige echtpaar. De vrouw krabbelt overeind, haar rok is gescheurd, haar handen zijn ontveld. Haar lange haar hangt slordig voor haar ogen, ook haar bril is kapot. Bijziend kijkt ze rond.

Dirk raapt haar fiets op en zet die tegen een boomstam. Hij kijkt naar de man die kreunend blijft liggen. Hij ziet dat diens rechterscheenbeen haaks staat. In de broekspijp zit een grote, langwerpige scheur. Een stuk bot steekt door het vel heen.

‘Zo, dat ziet er niet mooi uit, jongens,’ zegt Dirk, ‘er moet hulp komen.’

‘Jaap, ren naar het politiebureau, daar is mijn vader. Vlug!’ zegt Raymond snel tegen Jaap. Hij werpt een blik op het been van de man. ‘Zeg hem maar dat er een ambulance moet komen,’ roept hij Jaap na.

Jaap is al weg, hij rent zo snel hij kan.

Dirk tilt behoedzaam de fiets van de man af, maar hij kan niet voorkomen dat het gekwetste been beweegt. De man kreunt luid, zweetdruppels verschijnen op zijn bleke voorhoofd. Hij doet geen enkele poging om overeind te komen. Raymond haast zich vliegensvlug Dirks huisje binnen en grist een paar dekens van het provisorische bed. Hij rent terug en schuift een van de dekens

half opgerold voorzichtig onder het been van de man, op zo'n manier dat het gekwetste been het best ondersteund wordt. De man kreunt onophoudelijk, iedere beweging schijnt pijn te doen.

‘Rustig maar, mijnheer, er komt hulp aan, hoor,’ zegt Raymond kalmerend. Hij legt de andere deken over het slachtoffer heen. De vrouw loopt zenuwachtig heen en weer, ze tuurt steeds met een angstige blik in haar verwilderde, bijziende ogen naar haar man. Ze is heel erg van streek, en weet niet wat te doen.

‘Och Heere, och Heere...’ stamelt ze.

Raymond haalt een glas water. ‘Hier, mevrouw, even wat drinken. Gaat u maar op de bank zitten.’

Ze beweegt onzeker, zonder bril ziet ze te weinig. Raymond neemt haar bij de hand en leidt haar naar de robuuste bank. De geschilde en ongeschilde aardappels staan als stille getuigen te wachten. Trillend brengt ze het glas water naar haar mond. Raymond houdt het glas stevig vast. Straks valt het nog uit haar hand, denkt hij bij zichzelf.

‘Drinkt u maar, hoor, oma.’ Hij voelt medelijden met haar.

‘Je vader komt eraan,’ hijgt Jaap, die alweer terug is. ‘Hij belde gelijk naar het ziekenhuis in Gorinchem. Hij vangt de ambulance op bij de poort.’

‘Wacht u hier maar, oma, u kunt toch niets doen. Ga jij maar even bij haar zitten, Jaap,’ zegt Raymond. Hij loopt terug. ‘Mijnheer, wilt u ook een slokje drinken?’ Voorzichtig brengt hij het nog halfvolle glas naar de mond met de opeengeklemd witte lippen. De man neemt een paar slokjes, zakt dan weer terug. Zo nu en dan kreunt hij, maar de pijn schijnt nu houdbaar te zijn. Zijn hand grijpt ook telkens naar zijn schouder. Daarmee botste hij als eerste tegen het verwaarloosde houten hek met gaas dat op veel plekken gaten vertoonde.

Twintig minuten later klinkt het indringende geluid van de sirene. Dat wordt steeds luider, om dan plotsklaps op te houden.

Gespannen luisteren ze. Ze horen portieren slaan. En daar komt Raymonds vader aangesneld met twee ziekenbroeders in zijn kielzog. Een van hen draagt een brancard.

Vader neemt razendsnel de situatie op, hij kijkt kort naar het slachtoffer. De ziekenbroeders, in smetteloos wit gekleed, knielen bij hem neer en stellen vragen. Zacht kreunend geeft de gewonde man antwoorden. De vragen zijn in eerste instantie bedoeld om te bepalen of er meer aan de hand is dan de zichtbare, ernstige kwetsuur aan zijn been. Maar het slachtoffer is helder van hoofd en geeft de goede antwoorden, constateert Raymond, die nauwgezet volgt wat er gezegd wordt. Dan knippen de broeders met een speciaal daarvoor bedoelde schaar de broekspijp van de man verder open. Ze overleggen samen wat hun verder te doen staat. Langs het geknakte witte onderbeen loopt een straaltje bloed.

Politieagent Nelis staat wat achteraf met Dirk te praten. Ook hij stelt vragen. Maar hij is snel klaar, het is een ongeluk, meer niet, constateert hij. Dat maakte Dirk hem duidelijk, en hij vertrouwt de pseudo veerman-stroper voor honderd procent.

‘Die zoon van jou is bij de tijd, Nelis. Hij weet deksels goed wat hij doen moet in zo’n geval,’ zegt Dirk nadat hij de vragen beantwoord heeft. Met zijn mouw veegt hij zijn neus af terwijl hij die gelijktijdig ophaalt. Zijwaarts spuwt hij het geelgroene spul meters ver weg. ‘Beter dan ik, eerlijk gezegd.’

Vader geeft geen commentaar, maar slaat zijn notitieblok waarin hij notities maakte dicht. ‘Duidelijk, Dirk, ik maak er een proces-verbaal van op. Stuit ik nog op aanvullende vragen, dan kom ik er bij je op terug.’ Op de opmerkingen over zijn zoon gaat hij niet in. Hij loopt naar het slachtoffer en diens helpers. Daar noteert hij de naam en het adres van de slachtoffers. De ziekenbroeders hebben die al op papier staan.

‘Zo, mannen, jullie klaren het verder zonder mij?’

‘Ja hoor, agent, we nemen hem mee naar het ziekenhuis. Dat scheenbeen moet worden gezet. We hebben het provisorisch

gespalkt. We vermoeden ook een sleutelbeenbreuk. En misschien een lichte hersenschudding.’

‘Wat doen we met de fietsen, Dirk? Mevrouw zal wel meegaan met haar man,’ vraagt de alerte politieagent.

‘Die zet ik wel bij mijn huisje, Nelis,’ zegt Dirk. ‘Toch, mevrouw? U gaat mee naar het ziekenhuis?’

‘Wat zegt u?’ vraagt de nu wat rustiger ogende vrouw. ‘Mee met mijn man? Ja, natuurlijk, ik laat hem niet alleen. Meegaan lijkt mij beter.’ Haar ogen zoeken de spreker, haar dunne stem bibbert nog wel. ‘Jazeker, die laat ik niet alleen, hoor,’ herhaalt ze.

Ja hoor, de grootste paniek lijkt over te zijn. ‘Bedankt, hoor jongen,’ zegt ze speciaal tegen Raymond.

Die kleurt ervan. ‘Graag gedaan, oma.’ Hij brengt de dekens weer terug in Dirks huisje, smijt ze op het provisorische bed en haast zich terug. Daar volgt hij met zijn neus erbovenop het verdere gebeuren, hoe de man behandeld wordt door de broeders. Voorzichtig wordt het slachtoffer op de brancard getild. Dan trekken ze leren banden vast die ervoor moeten zorgen dat hij er niet af kan vallen. Een, twee, drie... Gelijktijdig tillen ze de brancard omhoog en lopen daarna voorzichtig de stenen trapjes op over de met gras begroeide stadswal heen. Het zijn geroutineerde verpleegkundigen, ze doen hun werk voortreffelijk. Op vijftig meter afstand staat de ambulance. Secuur en uiterst voorzichtig wordt de brancard erin geschoven. Ook de slechtziende vrouw wordt erin geloodst. Ze neemt achterin plaats naast haar man. Een van de broeders kruipt eveneens achterin, hij houdt de patiënt constant in de gaten. Zo nodig kan hij een infuus toedienen, en ook andere apparatuur staat tot zijn beschikking. Een goede ambulancedewerker is breed georiënteerd. Geroutineerd controleert hij de bloeddruk van het slachtoffer.

De andere broeder kruipt achter het stuur en chauffeert rustig rijdend de ambulance naar het ziekenhuis in Gorinchem.

Jaap en Raymond kijken de ambulance na tot hij uit het zicht is verdwenen. Daarna lopen ze terug naar Dirk. Deze pakt eerst een pilsje op het hele gebeuren, hij is er danig van onder de indruk.

‘Dit maakte ik nog nooit eerder mee, jongens. Willen jullie ook wat drinken?’

‘Nee, dank je wel, Dirk. Wij moeten naar huis,’ antwoordt Jaap. ‘Toch, Raymond?’

Deze knikt instemmend. ‘Dag Dirk. Bedankt voor het meevaren.’

‘Jullie bedankt voor je hulp bij het ongeluk,’ lacht Dirk. Hij zet het opengemaakte flesje pils naast zich op de bank, neemt zo nu en dan een slokje en gaat diep in gedachten verder met aardappels schillen.

De twee vrienden gaan huiswaarts. Onderweg bespreken ze hoe snel een ongeluk toch wel kan plaatsvinden.

‘Ze hadden het eerste stukje moeten lopen,’ zegt Jaap wijsgerig.

‘Dat kun je achteraf gemakkelijk zeggen,’ reageert Raymond. ‘Ongelukken gebeuren nu eenmaal, Jaap.’

‘Daar heb jij weer gelijk in,’ geeft zijn vriend volmondig toe. Ja, ze kunnen het goed vinden, de twee vrienden.

Het is halfeen als Raymond binnenstapt. ‘Sorry, mam, te laat. Maar daar kon ik niets aan doen. Toch, pap?’

Zijn vader is er al, ze zitten aan tafel op hem te wachten om te gaan eten. Tussen de middag is dat een broodmaaltijd.

‘Nee, dat kon jij zeker niet helpen. Dit soort dingen komen op je pad. Zo is dat in het leven,’ antwoordt vader filosofisch. ‘Wat vind je trouwens van zo’n ongeluk, Raymond? Schrok je niet?’ Vader wil, na de opmerkingen van Dirk die hij terdege opsloeg, toch weleens horen hoe zijn zoon daar nu over denkt.

Het antwoord verbaast beide ouders. ‘Natuurlijk schrok ik. Logisch, toch? Maar ik word later dokter,’ klinkt het beslist. ‘Mensen helpen is mooi, vind ik.’

‘Dat kun je nog niet weten, Raymond, daar ben je nog veel te jong voor,’ zegt vader. ‘Lijkt politieagent je niet mooier?’ probeert hij dan.

‘Nee, dokter, pap, ik word dokter als ik groot ben. Echt, hoor!’

Zijn twee jaar jongere zusje kijkt op naar haar grote broer. Begrijpen doet ze niet alles, maar ze hoort wel dat hij door vader en moeder vriendelijk bevraagd wordt.

Over hun hoofden heen kijken de ouders elkaar aan. Naast verwondering is er ook trots in hun ogen te lezen. Weten wat je wilt in het leven is belangrijk. Hun uit de kluiten gewassen zoon heeft dat onderdeel zo te horen in zijn genen. Uiteraard vermoeden ze dat dit standpunt, dat hij nu zo zeker uitspreekt, nog wel een paar keer gewijzigd zal worden. Immers, het verstand komt met de jaren. Dat zal bij hem niet anders zijn.

Drie dagen later staan er twee nog jonge mannen voor de veerman, die op zijn gemak lui achterover hangt op de bank.

‘Zeg het eens, mannen? Overzetten zeker?’ De veerman bekijkt hen monsterend, terwijl hij met een grote hand in zijn bos haar krabt. Ze zijn te voet. Vaag meent hij wat bekends aan hen te zien. Het is een eeneiige tweeling, en ze zijn nog precies hetzelfde gekleed ook. Hij schat hen voor in de twintig.

‘We komen de fietsen van onze ouders halen.’ Kortaf wordt het gezegd, er kan geen lachje af.

Dirk begrijpt dan: dit zijn nazaten van de man en de vrouw die op deze plaats een paar dagen terug dat ongeluk kregen. Maar de manier waarop ze hem benaderen, vindt hij ongepast. Ja, veerman Dirk heeft zo zijn eigen normen en waarden.

‘Zo, en wie zijn jullie dan wel?’ Spottend kijkt hij hen aan met zijn felle ogen.

‘Geef die fietsen nu maar mee, die zijn van ons,’ zegt een van de jongens.

‘O, je spreekt over de personen die drie dagen terug op hun

gezicht gingen? Zijn dat jullie ouders?’

‘Ja, en wij komen hun fietsen halen,’ zegt de jongeman weer.

‘Dat is twee keer,’ reageert Dirk onverstoorbaar. Hij rochelt luidruchtig en schiet een groengele fluim vlak langs hen heen. Verschrikt doen ze een stapje opzij. Ze kijken elkaar verbouwe-reerd aan.

‘Hoe weet ik dat jullie niet liegen? Misschien verkopen jullie die fietsen wel.’ Dreigend kijkt Dirk hen nu aan, maar zijn ogen lachen. Dat hebben ze niet in de gaten, ze kennen hem niet.

‘Maar mijnheer, we komen toch niet zomaar om fietsen vragen? Hoe komt u daarbij? Hoe zouden we dat dan weten? Inderdaad waren het onze vader en moeder die hier een ongeluk kregen. Toch, Janus?’ De jongeman blikt onzeker naar zijn tweelingbroer.

‘Volgens mij wel, hoor. Maar mijnheer, u...’

‘... was er toch bij,’ wil hij zeggen. Maar hij wordt pardoes overstemd door de ruimdenkende veerman. Hij vindt het genoeg, zijn bulderende lach is honderden meters ver te horen. Zelfs de herdershond licht even zijn kop op. Die komt dan traag overeind en loopt diep uit zijn keel grommend op het tweetal af. De jongemannen doen verschrikt een paar pasjes terug.

‘Koest, Bello, goed volk,’ zegt Dirk sussend. Maar de hond loopt door.

‘Af,’ beveelt Dirk dan met luide stem. Gehoorzaam strekt het dreigende beest zich uit en gaat aan Dirks voeten liggen. Onop-houdelijk houdt hij de twee jongemannen in de gaten. Zo te zien zou een gewelddadige actie hem niet onwelkom zijn.

‘Hier tekenen,’ bast Dirk. Hij tovert een papiertje tevoorschijn. Wat erop staat, is door politieagent Nelis geproduceerd. Hij had dat diezelfde avond nog gebracht en gezegd: ‘Dirk, laat ze afte-kenen voor goede ontvangst als ze vandaag of morgen die fietsen op komen halen. Want dat zal best gebeuren.’ En zie, nu is het zover, dat voorzag Nelis goed.

‘Hoe gaat het met jullie vader?’ vraagt de veerman nu vriendelijk, als een van de jongens het papier ondertekend heeft.

‘Goed, mijnheer, hij is weer thuis.’ De broers ogen opgelucht. Nu zijn ze op vertrouwd terrein. ‘Zijn been zit in het gips, zijn schouder zit in het verband. Door de hersenschudding moet hij rustig aan doen. Bedankt voor uw medewerking,’ besluit de spreker.

De jongens pakken elk een fiets en willen opstappen.

‘Loop het eerste stukje, anders gaan jullie ook nog op je gezicht,’ adviseert Dirk lachend.

De jongens luisteren naar zijn goede raad en stappen pas op als ze op de verharde weg zijn.

Nelis knikt goedkeurend als Dirk hem later de gang van zaken vertelt. Dat hij de jongens op de kast probeerde te jagen, laat Dirk maar achterwege.

‘Mooi, da’s ook weer achter de rug, Dirk,’ zegt Nelis. ‘Dus het ging goed met de slachtoffers?’

Dirk knikt. ‘Ik ben er niet geweest, natuurlijk, maar volgens de zonen wel, Nelis.’

’s Avonds vertelt Nelis het verhaal aan tafel. Oplettend luistert Raymond als zijn vader hem vertelt van de afloop.

‘Mooi, dat is dan gelukkig nog goed afgelopen,’ is zijn wat eigenwijze commentaar. Immers, hij is nog geen zes.

Als ze samen naar de voetbaltraining fietsen, vertelt hij de afloop ook aan Jaap. Maar die besteedt er nauwelijks aandacht aan. Hij is met zijn hoofd meer bij een pittig potje voetbal.

Waar ieder ander zou afhaken, gaat hij door

Als kind verhuist de jonge Raymond samen met zijn ouders uit de jonge Flevopolder naar het oude vestingstadje Woudrichem. Daar beleeft hij een zorgeloze jeugd. Zijn vader is politieagent, zijn moeder werkt op een reisbureau. Al van jongs af aan heeft hij een droom: hij wil in een ziekenhuis werken. Hij wordt vijf keer uitgeloot voor de studie geneeskunde, maar Raymond is vasthoudend. Hij geeft zijn droom niet op.

Jan W. Klijn schrijft graag op waarheid gebaseerde romans. Levensverhalen van gewone mensen, die allemaal toch iets ongewoons hebben. De scherpe observaties van Klijn verlenen het verhaal veel zeggingskracht.

ISBN 978 94 0191 188 7 NUR 344

9 789401 911887

www.citerreeks.nl

CITER REEKS